

Курносенко В.Г.

**ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ:
ПРАКТИКУМ**

Навчально-практичний посібник

Одеса - 2009

Гриф надано

Міністерством аграрної політики України

(Лист №   від   )

Рецензенти:

Драгомирецька Н.М. – доктор наук з державного управління, кандидат психологічних наук, професор;

Сахацький М.П. – доктор економічних наук, професор;

Харківський Д.Ф. – доктор економічних наук, професор.

Курносенко В.Г.

Психологія управління: практикум: Навчально-практичний посібник. –Одеса, 2009 -   с.

Навчальний посібник призначений сформувати у студентів необхідні практичні навички налагоджувати ефективну роботу персоналу організації. Тематична спрямованість навчального матеріалу відповідає трьом рівням: психологія особистості (розглядаються лише ключові риси особистості, без яких не може сформуватися менеджер як професійний фахівець); соціально-психологічні явища і закономірності, які виникають при формуванні і функціонуванні виробничого колективу; психологія професійної діяльності менеджера організації.

Призначений для студентів, слухачів спецфакультетів післядипломної освіти, а також може бути корисним керівникам, бізнесменам та усім, хто займається проблемами управління персоналом.

ВСТУП..... 6

Тематичний план ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

МОДУЛЬ 1. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ

ОСОБИСТОСТІ ..... Ошибка! Закладка не определена.

*Семінарське заняття №1. Психологічна структура особистості***Ошибка!**

Закладка не определена.

Теоретична частина..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Практична частина. Тести для самооцінювання.**Ошибка! Закладка не определена.**

Тест 1. Карта особисті. .... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 2 Темперамент особистості ..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 3 Самооцінка вольових якостей особистості ..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 4 Рішучість ..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

*Семінарське заняття №2. Характер особистості***Ошибка! Закладка не определена.**

Теоретична частина..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Практична частина. Тести для самооцінювання**Ошибка! Закладка не определена.**

Тест 1. Ваш характер ..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 2. Оцінювання акцентуації характеру

за методикою Шмішека..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тести для контролю знань студентів**Ошибка! Закладка не определена.**

*Використані та рекомендовані літературні джерела***Ошибка! Закладка не определена.**

**МОДУЛЬ 2. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ
ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ КОЛЕКТИВУ .....**Ошибка! Закладка не
определена.

*Семінарське заняття №3. Соціально-психологічні аспекти
спільності і групи .....* **Ошибка! Закладка не определена.**
Теоретична частина..... **Ошибка! Закладка не определена.**
Практична частина. Тести для самооцінювання**Ошибка! Закладка не
определена.**

Тест 1. «СПСК» - соціально-психологічна самооцінка колективу
(методика О.Немова) ..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 2. Оцінка ділового, творчого і морального клімату
в колективі ..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 3. Оцінка відносин в групі ..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 4. Оцінка рівня згуртованості групи ..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 5. Визначення індексу групової згуртованості..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 6. Чи товариська ви людина? ..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 7. Чи приємно з вами спілкуватися?..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

*Семінарське заняття №4. Психологія колективу***Ошибка! Закладка не
определена.**

Теоретична частина..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Практична частина. Тести для самооцінювання.**Ошибка! Закладка не
определена.**

Тест 1. Лідер..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 2. Адміністратор чи лідер..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 3. Впевненість у собі..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 4. Ступінь розвитку лідерських якостей ..... **Ошибка!**

Закладка не определена.

Тест 5. Чи організована ви людина? .....**Ошибка!**
Закладка не определена.

Практичне заняття №1 Тема: Соціально-психологічні аспекти діяльності керівника виробничого колективу..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Тести для контролю знань студентів **Ошибка! Закладка не определена.**
Використані та рекомендовані літературні джерела **Ошибка! Закладка не определена.**

МОДУЛЬ 3. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ

ДІЯЛЬНОСТІ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Семінарське заняття №5. Стиль управління..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Теоретична частина..... **Ошибка! Закладка не определена.**
Практична частина. Тести для самооцінювання **Ошибка! Закладка не определена.**

Тест 1. Методика А.Л.Журавльова на визначення стилю управління ..... **Ошибка!**
Закладка не определена.

Тест 2. Який ваш основний стиль управління? ..... **Ошибка!**
Закладка не определена.

Тест 3. Методика оцінки стилю управління..... **Ошибка!**
Закладка не определена.

Вправа "Ситуаційне використання стилів управління" 153

Семінарське заняття №6. Авторитет і влада керівника виробництва..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Теоретична частина..... **Ошибка! Закладка не определена.**
Практична частина. Тести для самооцінювання **Ошибка! Закладка не определена.**

Тест 1. Комплекс загрожуємого авторитету керівника..... **Ошибка!**
Закладка не определена.

Тест 2. Ефективність управління ..... **Ошибка!**
Закладка не определена.

Тест 3. Неefективний керівник ..... **Ошибка!**
Закладка не определена.

Тест 4. Оцініть себе на здатність бути керівником ..... **Ошибка!**
Закладка не определена.

*Семінарське заняття №7. Психологія ділового спілкування***Ошибка! Закладка не определена.**

Теоретична частина.....**Ошибка! Закладка не определена.**

Практична частина. Тести для самооцінювання.**Ошибка! Закладка не определена.**

Тест 1. Пізнай себе.....**Ошибка! Закладка не определена.**

Тест 2. Чи легко ви налагоджуєте контакти?.....**Ошибка! Закладка не определена.**

Тест 3. Оцінювання самоконтролю в спілкуванні.....**Ошибка! Закладка не определена.**

Тест 4. Оцініть себе на уміння вести ділове обговорення.....**Ошибка! Закладка не определена.**

Практичне заняття №2. Тема: Психологія організаторської і педагогічної діяльності керівника.....**Ошибка! Закладка не определена.**

Тести для контролю знань студентів**Ошибка! Закладка не определена.**

*Використані та рекомендовані літературні джерела***Ошибка! Закладка не определена.**

ВСТУП

Наукова організація й ефективне управління соціально-трудовами й виховними процесами в колективі обумовлюють необхідність у глибоких знаннях психології особистості, соціально-психологічних закономірностей формування і розвитку колективу, психологічних аспектів організаторської і педагогічної діяльності керівника.

Ринкове середовище, у якому будуть працювати випускники університету, вимагає від них уміння налагоджувати і підтримувати постійні контакти з діловими партнерами. Суспільству необхідні особистості, які сміливо йдуть на ризик, не бояться брати на себе відповідальність за керівництво людьми, уміють заражати їх ентузіазмом і вести за собою. Джон Д.Рокфеллер говорив, що вміння поводитися з людьми - такий же купуємий за гроші товар, як цукор і кофе. «... І я готовий платити за таке вміння більше, ніж за будь-який інший товар ....». Озброїти студентів такими вміннями і призвана дисципліна «Психологія управління». Творче використання отриманих знань допоможе керівникам і фахівцям успішно вирішувати багато конкретних задач, пов'язаних із життям і виробничою діяльністю керованого колективу.

Дисципліна «Психологія управління» читається студентам спеціальності «Менеджмент організацій» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» і «магістр». Тимчасова програма навчальної дисципліни «Психологія управління» розроблена у відповідності з кількістю годин, відведених для її вивчення робочим навчальним планом спеціальності.

Основи психології управління формувалися під впливом філософії, економіки, наукового управління, кібернетики, соціології, психології особистості, соціальної психології, кожна з яких зробила свій внесок у формулювання її завдань, предмета, у формування й розвиток методології.

Предмет психології управління – психологічні закономірності управлінської діяльності, сукупність психічних явищ і відносин в організації.

Залежно від розуміння предмета психології виокремлюють основний об'єкт її

вивчення – організована діяльність об'єднаних спільними інтересами й цілями, симпатіями і цінностями людей, підпорядкованих правилам, і нормам організації.

Головні задачі дисципліни:

- показати студентам важливість і необхідність володіння знаннями із психології особистості, і психології колективу, і уміти їх використати при здійсненні управлінських функцій для досягнення згуртованості колективу, зменшення плинності кадрів, покращення виховного процесу й створення сприятливого морально-психологічного клімату, направлених на підвищення ефективності виробництва;
- ознайомити з методичними прийомами вивчення індивідуальних особливостей особистості підлеглих і з методиками дослідження соціально-психологічної структури колективу;
- озброїти студентів знаннями соціально-психологічних закономірностей формування й розвитку колективу і навичками вибору, а також застосуванням правильного стилю керівництва в залежності від рівня розвитку внутрішньоколективних зв'язків, і конкретної виробничої ситуації, що склалася;
- показати важливу психологічну роль авторитету в організаторській і педагогічній діяльності керівника;
- привити студентам комплекс навичок і умінь для успішної організаторської діяльності, і здійснення виховного процесу в колективі.

У вивчаємій дисципліні виділено три відносно самостійні розділи, кожен з яких включає теоретичну та практичну частини:

- практичні аспекти психологічної структури особистості;
- соціально-психологічні закономірності формування й розвитку колективу;
- психологія організаторської діяльності керівника.

Для вивчення тем першого розділу «Практичні аспекти психології особистості» передбачено читання лекцій і проведення семінарських занять. Лекції не вичерпують програми даного розділу, тому засвоєння теоретичної частини вимагає від студентів

глибокого самостійного вивчення рекомендованої літератури. Практична частина передбачає використання тестів для виявлення окремих рис особистості.

Вивчення тем другого розділу «Соціально-психологічні закономірності формування і розвитку колективу» та третього розділу «Психологія організаторської діяльності керівника» закінчується розглядом, а також вирішенням етико-психологічних ситуацій, які зустрічаються в діяльності керівника.

Основна мета методичних вказівок – допомогти студентам при опануванні програмного матеріалу організувати самостійну роботу, вибрати необхідні джерела інформації.

Семінарські та практичні заняття передбачають закріплення теоретичних знань і практичних навичок роботи з персоналом, формування уміння вирішувати складні конфліктні ситуації та створювати, і підтримувати в керованому колективі сприятливий морально-психологічний клімат. Цьому у великій мірі будуть сприяти вирішення розроблених автором етико-психологічних ситуацій і зібраних із кращих зарубіжних, і національних літературних джерел тестових завдань.